

Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege. A hivatalos közzétételre a Magyar Közlönyben, illetve az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/2726/2023.

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Budapest Környéki Törvényszék 3.Pf.20.788/2022/19. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.
2. Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla 4.Pkf.26.066/2021/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

Indokolás

I.

- [1] 1. Az indítványozó személyesen eljárva az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó az egyedi ügy alperese volt, és a felperessel birtokvédelmi tárgyú perben állt az alábbiak szerint.
- [3] Az egyedi ügyben érintett ingatlan (a továbbiakban: perbeli ingatlan) harmadik személyek tulajdonában áll. A felperes a perbeli ingatlannal szemben lévő ingatlan tulajdonosa, az indítványozó pedig a perbeli ingatlannal közvetlenül szomszédos ingatlan tulajdonosa.
- [4] Az indítványozó kérelmet terjesztett elő Érd Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalának jegyzője (a továbbiakban: jegyző) előtt, amelyben azt sérelmezte, hogy a felperes a perbeli ingatlanon 2018-ban építési és bontási törmeléket halmozott fel, ami átfolyik az indítványozó tulajdonában álló ingatlanra. A jegyző helyt adott a kérelemnek, megállapította, hogy a felperes birtokháborítást követett el, ezért kötelezte őt a törmelék elszállítására, továbbá eltiltotta a további birtoksértő magatartástól.

- [5] A felperes keresetében kérte, hogy a Budaörsi Járásbíróság oly módon változtassa meg a jegyző határozatát, hogy az indítványozó birtokvédelmi kérelmét utasítsa el. Előadta, hogy a birtokvédelmi eljárás során, a helyszíni szemlén felvett jegyzőkönyvben az szerepel, hogy a perbeli ingatlanon talajegyenetés nyomai látszódnak, azonban a talajfeltöltést a rögzítettek cáfolják. Ő maga kizárólag azt ismerte el, hogy 2008-ban talajfeltöltést végzett, 2018-ra vonatkozóan azonban illet nem ismert el. Az elhelyezett törmelék nem közvetlenül az indítványozó háza mellett, hanem attól 9-10 m-re található, és ugyan a telekhatár az indítványozó házának fala, azonban a rézsű több helyen lépcsőzetes annak érdekében, hogy az esetlegesen elguruló törmelékdarabok megálljanak a lépcsőzetes szinteltoláson. Egyébként a területegyenetés, valamint a törmelék oda- és elszállítása már 2017-ben tapasztalható volt, de ehhez neki nincs és nem is volt köze.
- [6] Az indítványozó ellenkérelmében azt hangsúlyozta, hogy a perbeli ingatlanon nagy mennyiségű építési és bontási törmeléket, illetve sített raktak le úgy, hogy arról a perbeli ingatlan tulajdonosai nem tudtak, azt nem engedélyezték. Ennek következtében a felperes veszélyezteti az indítványozó ingatlanát a víz átfolyása és az erózióveszély miatt. Az indítványozó kérte, hogy a perben okirati bizonyítékként használják fel az Érdi Rendőrkapitányság 2018. szeptember 10-én kiadott tájékoztatását, amely szerint a felperes elismerte a 2018-as talajfeltöltést. Továbbá földmérő és térképészeti szakértő kirendelését kérte a talajfeltöltés mennyiségének, felszíni alakjának, valamint a telekviszonyok vizsgálata érdekében. Végül arra is hivatkozott, hogy a felperes az általa elismert 2008-as talajfeltöltés során megszüntette a perbeli ingatlan előtti árkos részt, amivel megakadályozta a csapadékelvezetést.
- [7] Az első fokon eljáró Budaörsi Járásbíróság elutasította a keresetet. Az elsőfokú ítélettel szemben a felperes és az indítványozó is fellebbezéssel élt, melynek folytán a Budapest Környéki Törvényszék végzésével hatályon kívül helyezte az elsőfokú ítéletet és új eljárásra utasította az elsőfokú bíróságot. A végzés alapján az elsőfokú bíróságnak azt kellett megvizsgálnia, illetve arra kellett bizonyítást felvennie, hogy a feltöltés zavarta-e az indítványozót ingatlana békés, rendeltetésszerű használatában, továbbá hogy a birtoksértést valóban a felperes követte-e el és ezért felelősséggel tartozik-e. Az indítványozó e végzés kiegészítését kérte azzal, hogy a törvényszék indokolja meg, mi alapján állapított meg a terhére 54 000 Ft perköltséget, valamint rögzítse azt, hogy az ellenbizonyítás a felperest terheli. A Budapest Környéki Törvényszék ezt a kérelmet végzésével visszautasította. A Fővárosi Ítéltábla a visszautasító végzést az indítványozó fellebbezése folytán eljárva helyben hagyta.
- [8] A megismételt elsőfokú eljárásban a Budaörsi Járásbíróság helyt adott a keresetnek, a jegyző határozatát megváltoztatta és elutasította az indítványozó birtokvédelmi kérelmét. Ítéletét a következőkre alapította. Az indítványozónak azt kellett volna bebizonyítania, hogy a talajfeltöltés akadályozza őt ingatlana békés birtoklásában,

valamint hogy az eljárás során vizsgált feltöltést a felperes végezte 2018-ban. Ezeket azonban nem tudta bizonyítani. Ezért nem is volt helye a szakértő kirendelésének, ugyanis az előbbieket bizonyítása nélkül a szakértő bevonása indokolatlan. Továbbá a tanúvallomások egybevetése alapján az indítványozó által bizonyítandó tények nem állapíthatók meg egyértelműen. A hivatkozott rendőrségi tájékoztatás beszerzése szükségtelen, mert az indítványozó már csatolta a közjegyzői okiratot, ami azzal egyező megállapításokat tartalmaz. Ezen túlmenően a nyomozási szakban a rendőrség által rögzítettek a bíróságot nem kötik.

- [9] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Budapest Környéki Törvényszék helybenhagyta az elsőfokú ítéletet. Annyiban pontosította a tényállást, hogy mellőzte annak megállapítását, hogy az indítványozó a tulajdonában álló ingatlant bérbeadás útján hasznosítja, mert ez egyrészt téves, másrészt irreleváns.
- [10] Ezen túlmenően a törvényszék kiegészítette a tényállást a következőkkel. A perbeli ingatlan magasabban helyezkedik el az indítványozóénál, és felé lejt. Az eredeti terepviszonyok szemrevételezéssel és helyszíni szemlével sem állapíthatók meg. A két ingatlan között nincs kerítés, a jogi és a tényleges telekhatár pedig vitás az indítványozó és a perbeli ingatlan tulajdonosa között.
- [11] Az elsőfokú per során nem történt olyan súlyos eljárási szabálysértés, amely akár objektív, akár relatív okból az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú eljárás megismétlését indokolná.
- [12] A másodfokú bíróság az indítványozónak a per megszüntetése iránti kérelmét illetően úgy foglalt állást, hogy a perben a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) szabályai alapján számos olyan szabálysértés lenne megállapítható, amely az eljárás megszüntetésére vezetne, azonban figyelemmel kellett lenni a Covid-járvány fennállására. A két elmaradt perfelvételi tárgyalás – melyek kapcsán az indítványozó szerint a per megszüntetésének lett volna helye – olyan időpontra esett, amikor a bíróságokon a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről szóló 2020. évi LVIII. törvény (a továbbiakban: Vmsztv.) szerinti szigorú járványügyi szabályok voltak érvényben. A járványügyi protokoll hatálya alatt történt mulasztásokat ezért „még a szokásosnál is méltányosabban kellett a bíróságnak értékelnie”, és a Coviddal kapcsolatos érintettség vagy akár annak „esetleges veszélye” akadályozta a bírósági tárgyalások megtartását. Erre tekintettel a felperes távolmaradása miatt nem volt helye a per Pp. 190. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján való megszüntetésének.
- [13] Az indítványozó által előadott körülmények nagyrészt nem birtokvédelmi, hanem szomszédjogi – a Ptk. 5:23. §-a körébe tartozó – sérelmek, azonban a felperes nem a perbeli ingatlan tulajdonosa, ezért a vita nem alkalmas az elbírálásra.
- [14] A jegyző birtokvédelmi határozatának megalapozottságát illetően a Budapest Környéki Törvényszék egyetértett a Budaörsi Járásbíróság álláspontjával. Emellett rámutatott arra, hogy amennyiben a felperes rendelte meg a feltöltési munkálatokat,

ügy perbe kellene vonni a perbeli ingatlan tulajdonosát mint a munkálatok túrésére kötelezett személyt. Mindezen túlmenően a telekhatárok is vitatottak, azaz nem határozható meg egyértelműen, mely ingatlanhoz tartozik a rézsűnek az a része, amelyen a törmelék és szemét látható.

- [15] 2. Az indítványozó ezt követően nyújtotta be az Alkotmánybírósághoz alkotmányjogi panaszát, melyben az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére történő hivatkozással kérte a Budapest Környéki Törvényszék megismételt eljárásban hozott, 3.Pf.20.788/2022/19. számú ítéletének, valamint a Fővárosi Ítéltábla 4.Pkf.26.066/2021/2. számú végzésének megsemmisítését. Kérelmét kiterjesztette a Budaörsi Járásbíróság megismételt eljárásban hozott 12.P.20.448/2021/37. számú ítéletére, a Budapest Környéki Törvényszék 3.Pf.20.108/2021/12. számú – az elsőfokú bíróságot újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasító – végzésére, a Budapest Környéki Törvényszék – az indítványozó kiegészítés iránti kérelmét visszautasító – 3.Pf.20.108/2021/12. számú végzésére, valamint a Budaörsi Járásbíróság 12.P.21.696/2018/25. számú ítéletére.
- [16] A panaszban előadottak szerint sérült a jogbiztonság követelménye az indítványozó vonatkozásában amiatt, hogy az eljárás során nem történt meg a tényállás teljes körű feltárása, az eljárás bíróságok nem adtak helyt az indítványozó bizonyítási indítványainak.
- [17] Az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való joga álláspontja szerint azért sérült, mert a bíróságok számos lényeges eljárási szabályt megsértettek, ennek ellenére a Budapest Környéki Törvényszék mindössze azzal az indokkal hagyta jóvá a szabálysértéseket, hogy azokat – mindenekelőtt a felperes tárgyalásról való távolmaradását – a járványhelyzetre tekintettel méltányosan kell megítélni. A tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal ellentétes az is, hogy a Budaörsi Járásbíróság elégtelen orvosi bizonyítékok – olvashatatlan pecsét, anonim gyógyszerészeti igazolás – alapján tekintett el a tárgyalás felperes általi elmulasztásának jogkövetkezményeitől. A bíróságok nem is fejtették ki kellő alapossgal az általuk irányadónak tekintett szempontokat döntéseik indokolásában, ez pedig az indítványozó indokolt bírói döntéshez való jogának sérelmét is eredményezte.
- [18] A bíróságok a fegyverek egyenlőségének elvével ellentétes módon, szisztematikusan az indítványozó kárára értékelték a perben rendelkezésre álló bizonyítékokat.
- [19] Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog fogalomkörén belül a törvényes bíróhoz való jog sérelmére is hivatkozott. 2019. január 1-jén hatályba lépett a bíróságok elnevezéséről, székhelyéről és illetékességi területének meghatározásáról szóló 2010. évi CLXXXIV. törvény 1. sz. mellékletének 14/13. pontja, amelynek értelmében létrejött az Érdi Járásbíróság, amelynek illetékességi területébe Érd település is beletartozik. Ennek ellenére a megismételt eljárásban változatlanul a Budaörsi Járásbíróság járt el.

- [20] Az indítványozó álláspontja szerint az indokolt bírói döntéshez való joggal ellentétes az is, hogy a Budapest Környéki Törvényszék a másodfokú ítéletben nem adott elégséges választ a fellebbezésben előadottakra. Így különösen nem adott kimerítő magyarázatot arra, miért nem lehetett figyelembe venni a rendőrségi hívás során rögzítetteket, amiből egyértelműen kiderül, hogy a felperes helyezte el a törmeléket.
- [21] Az indítványozó sérelmezte a bizonyítási teher elosztását. Álláspontja szerint a felperes „komoly bizonyítékot nem vonultatott fel a birtokvédelmi határozat megváltoztatása érdekében” annak ellenére, hogy rajta volt a bizonyítási teher. A bizonyítási teher meghatározása nem volt egyértelmű és jogszerű, és nem felelt meg a tisztességes bírósági eljáráshoz való jognak az, hogy a Budapest Környéki Törvényszék, majd a Fővárosi Ítéltábla elutasította az indítványozó azon kérelmét, hogy egészítsék ki a Budaörsi Járásbíróságot új eljárásra utasító végzést.
- [22] Az indítványozó vitatta azt az érvet, hogy a vita nagyrészt nem birtokvédelmi, hanem szomszédjogi eljárásra tartozik, ugyanis a birtokvédelmi eljárás is alkalmas arra, hogy békés birtoklásának zavartalanságát biztosítsa. Az indítványozó a perbeli ingatlan tulajdonosát sikertelenül hívta perbe, ebből fakadóan a bíróságnak hivatalból meg kellett volna szüntetnie az eljárást, különben az a következtetés adódik, hogy a polgári eljárási szabályok nem adnak megoldást arra, hogy minden érintett személy perben álljon.

II.

- [23] Az Alaptörvény indítvány által érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.

XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

- [24] Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának vizsgálatát kellett elvégeznie.
- [25] 1. Az Alkotmánybíróság tanácsa az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26-27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29-31. § szerinti feltételeket. E vizsgálat elvégzése során az alábbiakat állapította meg.

- [26] Az indítványozó 2023. szeptember 18-án vette át a Budapest Környéki Törvényszék ítéletét, majd november 15-én nyújtotta be a panaszt, amely így megfelel az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti 60 napos határidőnek.
- [27] A rendelkezésre álló iratokban nincs adat arra vonatkozóan, hogy az indítványozó mikor vette kézhez a Fővárosi Ítéltábla végzését, azonban annak keltezési dátuma 2022. február 10., amelyhez képest a 2023. november 15-én előterjesztett alkotmányjogi panasz – az Abtv. 30. § (3)-(4) bekezdéseire is figyelemmel – nyilvánvalóan elkészt.
- [28] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A határozott kérelem feltételeit az Abtv. 52. § (1b) bekezdése – annak *a)-f)* pontjai – rögzítik. A panasz ezeknek a feltételeknek megfelelt az alábbiak szerint.
- [29] A panasz tartalmazza azt az alaptörvényi, valamint törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza. Tartalmazza az eljárás megindításának indokait és az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét; megjelöli az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést és az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit. Tartalmaz indokolást arra nézve, hogy a Budapest Környéki Törvényszék jogerős ítélete miért ellentétes az Alaptörvény megsértett rendelkezéseivel, továbbá kifejezett kérelmet ad elő a sérelmezett bírói döntés, valamint jogszabályi rendelkezések megsemmisítésére.
- [30] Az alkotmányjogi panasz hivatkozik az Abtv. 26. § (1) bekezdésére és ennek alapján kezdeményezi, hogy az Alkotmánybíróság vizsgálja meg, összhangban van-e az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével és XXVIII. cikk (1) bekezdésével az, hogy a polgári és a közigazgatási eljárásjogi jogszabályok eltérően szabályozzák az ügyben érdekelt személy perbevonásának lehetőségét. E körben a panasz nem jelölt meg olyan jogszabályi rendelkezést, amelynek alkalmazása folytán az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be. Ezen túlmenően a jogalkotói mulasztások vizsgálatának kezdeményezésére alkotmányjogi panasz alapján nincs lehetőség; ilyen vizsgálatot az Alkotmánybíróság az Abtv. 46. § (1) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén, hivatalból folytathat le. Ezért a panasz e része az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *c)* pontja alapján, továbbá 46. § (1) bekezdésére figyelemmel alkalmatlan az érdemi elbírálásra.
- [31] Az Abtv. 27. § (1) bekezdése értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti [*a)* pont], továbbá az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva [*b)* pont].

- [32] Az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján tehát az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett: a támadott bírói döntés az ügy érdemében hozott, vagy eljárást lezáró döntésnek minősül-e, az indítványozó kimerítette-e a jogorvoslati lehetőségeit, az indítványozó érintettnek minősül-e, illetve Alaptörvényben biztosított jog sérelmét állítja-e a panaszban.
- [33] Az indítványozó a fellebbezéssel kimerítette rendes jogorvoslati lehetőségét.
- [34] A Budapest Környéki Törvényszék támadott ítélete az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerinti, az ügy érdemében hozott döntésnek minősül, ezért alkotmányjogi panasszal támadható.
- [35] Az indítványozó a birtokvédelmi eljárás kezdeményezőjeként, továbbá az egyedi ügy alpereseként érintettnek minősül.
- [36] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja szerinti, Alaptörvényben biztosított jognak minősül.
- [37] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését illetően azt a következetes értelmezési gyakorlatot alakította ki, hogy ez a rendelkezés a visszaható hatály tilalmának, illetve a kellő felkészülési idő követelményének lehetséges sérelme esetén hivatkozható Alaptörvényben biztosított jogként. A jelen ügyben benyújtott alkotmányjogi panasz ezek egyikére sem hivatkozik, ezért az az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére alapított részében nem felel meg az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjának.
- [38] Az Abtv. 31. § (2) bekezdése szerint ha egy ügyben alkotmányjogi panasz alapján a bírói döntés Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság már döntött, ugyanabban az ügyben érintett panaszos által, azonos jogszabályra, illetve jogszabályi rendelkezésre és ugyanazon Alaptörvényben biztosított jogra, valamint azonos alkotmányjogi összefüggésre hivatkozva alkotmánybírói eljárásnak nincs helye. Az indítványozó által támadott ítélettel összefüggésben az Alkotmánybíróság nem folytatott le alkotmányossági vizsgálatot, ezért a *res iudicata* nem áll fenn.
- [39] 2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 29. §-ának való megfelelés szempontjából is vizsgálnia kellett az alkotmányjogi panaszt. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be. E két feltétel vagylagos, vagyis bármelyikük teljesülése alapot ad a panasz befogadására és érdemi elbírálására.
- [40] Az Alkotmánybíróság alapvető alkotmányjogi jelentőségűnek ítélte azt a kérdést, hogy a bíróság kimerítette-e a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részjogosítványaként értelmezett indokolt bírói döntéshez való jogból levezethető azon követelményt, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Az érdemi vizsgálat különösen a tekintetben indokolt, hogy a másodfokú bíróság a felperes mulasztása kérdésében az

Alaptörvénynek megfelelően indokolta-e a döntését; e döntés ugyanis a per folytatását eredményezte, ezáltal közvetlenül hatása volt az indítványozó perbeli jogaira és kötelezettségeire.

- [41] Ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt befogadta, és az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozat 31. § (6) bekezdése szerint érdemi döntést hozott.

IV.

- [42] Az alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint megalapozott.

[43] 1. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített, tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részjogosítványként különíti el az indokolt bírói döntéshez való jogot, s e jog tartalmát mindenekelőtt a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban körvonalazta elvi jelentőséggel. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jogban „rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia”. A bíróságok az eljárási szabályokat kötelesek az Alaptörvénynek megfelelően alkalmazni, továbbá az Alaptörvény azt a kötelezettséget is támasztja velük szemben, hogy az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálják, és értékelésükről határozatukban számot adjanak. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket. {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}.

[44] Az Alkotmánybíróság értelmezésében a bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem a szubjektív elvárásaikat is kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása {3107/2016. (V. 24.) AB határozat, Indokolás [38]; 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]}. Az indokolási kötelezettség mindössze azt az elvárást támasztja a bírósággal szemben, hogy a döntés indokolásának az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kell kiterjednie és nem minden egyes részletre {pl. 3159/2018.(V. 16.) AB határozat, Indokolás [31]}.

[45] Korábban az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből következő fenti megfontolásokat alkalmazva semmisítette meg az alapperben hozott jogerős ítéletet azon az alapon, hogy az elsőfokú bíróság nem adott választ arra a lényeges kérdésre, hogy a devizahitel-szerződés felmondásával összefüggésben az utóbb tisztességtelennek bizonyult szerződési feltételek hogyan befolyásolják a tőke-kamat-költség tartozás összegét. Továbbá a másodfokú bíróság nem tért ki az

indítványozó azon észrevételére, hogy az ügyben irányadó alkotmánybírói határozatot a bíróság nem vette figyelembe, sőt, kifejezetten azt a jogszabályt jelölte meg döntése alapjául, amelynek alkalmazását az Alkotmánybíróság az ilyen típusú ügyekben kizárta. Mindezeket a körülményeket az Alkotmánybíróság az indokolt bírói döntéshez való jog olyan hiányosságaként értékelte, ami a támadott ítélet megsemmisítéséhez vezetett {3330/2020. (VIII. 5.) AB határozat, Indokolás [28]-[29]}. Hasonlóképpen, egy másik ügyben az Alkotmánybíróság azért semmisítette meg a Kúria felülvizsgálati ítéletét, mert nem foglalkozott olyan lényeges körülményekkel, hogy milyen okból került sor az indítványozó felmentésére, hogy az egyes intézkedések alkalmazására a fegyelmi jogkör gyakorlójának mérlegelési jogkörében került sor, továbbá nem adta értékelhető indokát annak, hogy a hivatkozott, időközben hatályba lépett jogszabályi rendelkezés hogyan hat ki az ügghöz kapcsolódó eseti döntés relevanciájára {3294/2019. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [76]-[81]}. Egy további ügyben az Alkotmánybíróság azért ítélte az alaptörvényellenesség szintjét elérően hiányosnak a másodfokú bíróság végzését, mert azon túl, hogy nem osztotta az elsőfokú bíróság indokait, valamint megismételte a hivatkozott jogforrásokat, nem fejtette ki döntésének releváns indokait {3127/2019. (VI. 5.) AB határozat, Indokolás [42]-[45]}. Ezeket a szempontokat az Alkotmánybíróság a közelmúltbeli gyakorlatában is érvényre juttatta, amikor úgy foglalt állást, hogy ellentétes a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal az, ha a Kúria nem foglal állást a felülvizsgálati indítvány valamely elemében {3099/2024. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [65]-[68]}.

[46] A jelen ügyben az eljáró bíróságnak döntenie kellett arról, elfogadja-e a perfelvételi tárgyalást elmulasztó felperes által a Budaörsi Járásbíróság 12.P.20.448/2021/12. számú jegyzőkönyvébe foglalt végzésében megjelölt határidőn túl előterjesztett igazolást. A tárgyalási napon készült jegyzőkönyv tanúsága szerint a felperes jogi képviselője nem jelent meg a 2021. október 12-én tartott perfelvételi tárgyaláson, egyúttal az előző napon rövid úton értesítette a bíróságot arról, hogy a felperes lebetegedett, ezért nem tud megjelenni a tárgyaláson. Ezért a bíróság a tárgyalási napon meghozott végzésével felhívta a felperest, hogy az orvosi igazolást, amellyel mulasztását igazolni kívánta, 15 napon belül pénzbírság terhe mellett csatolja. A rendelkezésre álló iratok alapján ezt a kötelezettségét a felperes nem teljesítette határidőben.

[47] Az Alkotmánybíróság a peres eljárási szabályoknak az alapvető jogok érvényesülésében játszott szerepéről a következőket állapította meg: „a peres eljárásokat tartalmazó kódexek tartalmazzanak olyan, a bíróság eljárásának kezdeményezésére és az igények érvényesítések módjára, – így a keresetlevél benyújtásának határidejére, annak formájára és tartalmára, a felek és jogi képviselőik tárgyaláson való személyes jelenlétére – vonatkozó szabályokat, előírásokat, követelményeket és feltételeket is, amelyeknek a teljesülését a bíróságnak a per

egésze során figyelemmel kell kísérnie, meglétüket, illetve teljesítésüket számon kell kérnie, és nem teljesítésük esetére alkalmaznia kell azokat a törvényben előírt jogkövetkezményeket, amelyek szélső esetben valamely alaptörvényben biztosított alapvető jog – jelen ügyben a bírósághoz fordulás joga – érvényesülésének ellehetetlenüléséhez is vezethetnek az eljárás megszüntetésén, így az elvárt és igényelt jogszolgáltatás elhárításán, megtagadásán keresztül. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben ugyanakkor rámutat arra is, hogy miután ezek a rendelkezések jellemzően valamely alkotmányos alapjog tényleges érvényesülését is befolyásolják, érintik vagy éppen kizárják azt, és az eljárási kódexekben egyes esetekben szövevényes, nehezen átlátható, néha többféle értelmezést lehetővé tevő rendszert alkotnak, ezért a jogalkotó a bíróságok kötelezettségévé tette – egyes esetekben *expressis verbis* szabályok előírásával – a törvénynek megfelelő jogérvényesítés elősegítése, előmozdítása érdekében a felek megfelelő tájékoztatását hatékony jogérvényesítésük, végső soron alapvető alkotmányos jogaik reális érvényesíthetősége és érvényesülése érdekében” {3417/2022. (X. 21.) AB határozat, Indokolás [29]}. Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság e határozatában az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével ellentétesnek találta azt, hogy a bíróság nem tájékoztatta az alapper felperesét – az Alkotmánybíróság előtti eljárás indítványozóját – a jogi képviselő perfelvételi tárgyalásról való távollétének következményeiről, ezért a bíróság a jogi képviselő távollétére hivatkozással megszüntette az eljárást. Az Alkotmánybíróság a határozat meghozatala során különös figyelemmel volt arra, hogy a Pp. kifejezetten, *expressis verbis* írta elő a meg nem jelenés következményeiről való tájékoztatást {Indokolás [32]}.

[48] Arra az esetre, ha a perfelvételi tárgyalást valamelyik fél elmulasztja és a jelen lévő fél nem kéri annak megtartását, a Pp. 190. § (1) bekezdés *b*) pontja úgy rendelkezik, hogy a bíróság az eljárást hivatalból megszünteti. A rendelkezésre álló iratok, valamint az indítványozó előadása alapján e jogkövetkezmény alkalmazásának feltételei megvalósultak: a perfelvételi tárgyalást a felperes és annak jogi képviselője is elmulasztotta, az indítványozó nem kérte a perfelvételi tárgyalás megtartását, a felperes pedig nem igazolta határidőben a mulasztást.

[49] A Pp. – 2021. január 1-jével hatályos – 183. § (1) bekezdése értelmében a perfelvétel körében a felek keresetlevélben és perfelvételi iratban feltüntetett illetve perfelvételi tárgyaláson előadott tényre és jogra vonatkozó állítással, tagadással, be- vagy elismeréssel, ezekből következő kérelemmel, a tények megállapításához szükséges bizonyítási indítvánnyal, a bizonyítékok és a bizonyítási indítványok értékelésére vonatkozó nyilatkozattal, valamint bizonyítási eszköz rendelkezésre bocsátásával (a továbbiakban együtt: perfelvételi nyilatkozat) – a bíróság közrehatása mellett – meghatározzák a jogvita kereteit. Az új, 2018. január 1-jén hatályba lépett Pp. bevezette az osztott perszerkezetet, amelyben a peres eljárás részfolyamatai élesen elkülönülnek egymástól, ennek értelmében szigorúan szabályozva van, hogy a

különböző eljárási nyilatkozatok és cselekmények megtételére milyen szakaszban van lehetőség. Erre figyelemmel a hatályos Pp. szerinti eljárásrendben a perfelvételi szakasz jelentősége kiemelkedő, ugyanis ez az a része a pernek, amelyben eldől, mely tényállítások, jogi álláspontok és bizonyítási indítványok alapján folytatja le a bíróság az érdemi tárgyalást és hozza meg döntését. A perfelvételi szakasz érdemi tárgyalási szakasztól való különválasztása a Pp. 3. §-ában rögzített perkoncentráció elvének érvényesülését szolgálja, melynek értelmében a bíróságnak és a feleknek törekedniük kell arra, hogy az ítélet meghozatalához szükséges valamennyi tény és bizonyíték olyan időpontban álljon rendelkezésre, hogy a jogvita lehetőleg egy tárgyaláson elbíráható legyen. A Pp. tételes szabályai alapján megállapítható, hogy a törvény a bíróságra és a felekre is kötelezettségeket ró a perkoncentráció elve érdekében, ami végső soron az észszerű időn belüli eljáráshoz való, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított jog érvényesülését szolgálja.

[50] A bíróságot e körben alkotmányjogi szempontból mindenekelőtt az a kötelezettség terheli, hogy a Pp. előírásait pontosan és részrehajlástól mentesen juttassa érvényre minden fél vonatkozásában. Így teljesülhet a tisztességes bírósági eljárás fogalomkörébe tartozó pártatlanság, valamint a fegyverek egyenlőségének követelménye – amelyet az Alkotmánybíróság a büntetőeljárás túlmenően a polgári eljárásokban is irányadónak tekint {3179/2018. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [51]} –, ugyanis ez a biztosítéka annak, hogy az eljárás során a feleket esetlegesen érő előnyök vagy hátrányok kizárólag a jogszabályra, nem pedig az esetleges önkényre legyen visszavezethető.

[51] E követelményekkel szervesen összefügg az indokolt bírói döntéshez való jog. Az eljárásjogi jogszabályok alkalmazásáról a bíróságnak számot is kell adnia a résztvevők felé, vagyis nemcsak a jogszabály alapján kell eljárnia, hanem azokat a résztvevők számára is ismertté kell tennie. Az Alkotmánybíróság a fent bemutatott gyakorlatában következetesen tartotta magát ahhoz a zsinórmértékhez, hogy bár az indokolt bírói döntéshez való jog nem jelenti azt, hogy a bíróság minden részletkérdésről tételesen köteles számot adni, az ügy érdemét érintő kérdések kapcsán meg kell indokolnia az álláspontját.

[52] 2. E megfontolások az alábbiak szerint alkalmazandók a jelen ügyre.

[53] A Budapest Környéki Törvényszéknek állást kellett foglalnia az indítványozó fellebbezésében előadott azon kérdésben, hogy jogszerűen fogadta-e el az elsőfokú bíróság azt a Covid-megbetegedést igazoló orvosi igazolást, amelyet a mulasztó felperes a 2023. október 12-i perfelvételi tárgyaláson meghozott végzésben foglaltak folytán, elkésztetten nyújtott be. A Budapest Környéki Törvényszék támadott ítélete ezzel kapcsolatban azt rögzítette: „a jelen perben a Pp. klasszikus szabályai szerint valóban számtalan olyan szabálysértés lenne megállapítható, amely az eljárás megszüntetésére vezetne, ha ezen szabálysértésként is értékelhető cselekmények nem a Covid-járvány alatt következtek volna be”. Ezt követően utal az indokolás a

Vmsztv.-re, valamint arra, hogy a járvány idejére bevezetett szigorú protokollok miatt a szokásosnál méltányosabban kellett megítélni a mulasztást.

- [54] A törvényszék utalt arra, hogy az elsőfokú eljárás idején hatályban volt a Vmsztv., azonban okfejtéséből nem állapítható meg egyértelműen, hogy ezzel csupán általánosságban kívánta-e illusztrálni a járványhelyzet súlyosságát és a méltányosság indokoltságát, vagy álláspontja szerint a Vmsztv. valamely tételes rendelkezése biztosított lehetőséget a szokásos mértéket meghaladó méltányosság gyakorlására. Ez utóbbi esetben az indokolásból az sem derül ki, hogy a Vmsztv. mely előírása indokolta a fokozott méltányosságot. Ennek különösen azért van jelentősége, mert a törvénynek a polgári peres és a bírósági polgári nemperes eljárásokra vonatkozó 57. fejezetében számos előírás a 2020. március 31. és 2020. június 1. között végzett perceslelményekre vonatkozóan tartalmaz rendelkezést, azonban a megismételt eljárás 2021-ben indult a Budaörsi Járásbíróság előtt. Továbbá a jogerős ítélet indokolása csak általánosságban utal a járványra, amiből nem vonható le következtetés arra nézve, miért hagyható figyelmen kívül a mulasztó félle szemben a Pp. 190. § (1) bekezdés *b)* pontjának kógens előírása.
- [55] A fentebb írtak szerint az új Pp. által bevezetett eljárásrendben az eljárás minden szakaszának sajátos jelentősége van; e rendszerben a perfelvételi szakasz funkciója abban áll, hogy a felek – a bíróság közrehatása mellett – meghatározzák a jogvita kereteit, és ezáltal eldől, mik azok a keretek, amelyek között a bíróság az érdemi tárgyalási szakban „bizonyítást folytat le és eldönti a pert” [Pp. 214. § (1) bekezdés]. Ebből következően a perfelvételi tárgyalás elmulasztása tárgyában meghozott döntés szükségszerűen kihatással van az ügy érdemére, a per eldöntésére, a felek jogaira és kötelezettségeire. A bíróság feladata az, hogy a jogszabályi keretek között biztosítsa a felek számára a perfelvételi nyilatkozatok, indítványok megtételének lehetőségét. Az Alkotmánybíróság e követelmény alkotmányjogi aspektusát fogalmazta meg akkor, amikor az indokolt bírói döntéshez való joggal összefüggésben úgy foglalt állást, hogy a bíróságnak „az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia” döntése indokairól {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}. E követelményből az is következik, hogy a bíróság köteles számot adni arról, milyen jogi oka lehetett az egyébként eltérést nem engedő, kógens jogszabályi rendelkezés („az eljárást hivatalból megszünteti”) figyelmen kívül hagyásának. A Budapest Környéki Törvényszék e kötelezettségnek nem tett eleget a felperes mulasztásával kapcsolatos állásfoglalásában, ezért az Alkotmánybíróság a jogerős ítéletet megsemmisítette.
- [56] 3. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: a Budapest Környéki Törvényszék ítéletének felülvizsgálatát nem a tételes jogi érvek helytállósága, illetve a bizonyítékok helyes vagy helytelen mérlegelése alapján végezte. A tény- és jogkérdések vizsgálata a rendes bíróságok hatáskörébe tartozik, az Alkotmánybíróság pedig következetesen tartózkodik attól, hogy az e körben elvégzett bírói mérlegelés eredményét felülbírálja. Ebből következően nem foglalhat állást az alapper érdemével kapcsolatos, az

alkotmányjogi panaszban is részletesen kifejtett szakjogi és bizonyítási kérdésekben. Így nem határozhat arról, milyen eljárás lenne alkalmas az indítványozó állított sérelmének orvoslására, nem döntheti el, megfelelően bizonyította-e az indítványozó a békés használat zavarását, illetve azt, hogy a felperes helyezte-e el a törmelékét, továbbá nem dönthet a felhasznált bizonyítékok bizonyító erejéről sem. Az alaptörvény-ellenesség kizárólag azon alapszik, hogy a támadott ítélet nem felelt meg annak az alkotmányos tartalomnak, amit az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerveként az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt indokolási kötelezettség értelmezésével kialakított.

- [57] Az indítványozó állította a törvényes bíróhoz való joga sérelmét is. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság hivatkozik a Pp. 30. § (2) bekezdésére, amelynek értelmében a bíróság az illetékességének hiányát hivatalból veszi figyelembe, továbbá ha az illetékesség nem kizárólagos, az írásbeli ellenkérelem előterjesztését követően az illetékesség hiánya figyelembe nem vehető. Az ügyben nem merült fel peradat arra nézve, hogy az indítványozó vitatta volna az eljáró bíróság illetékességét, emellett erre vonatkozóan az alkotmányjogi panasz nem tartalmaz alkotmányjogilag értékelhető érvelést, ezért az Alkotmánybíróságnak nem volt módja érdemben vizsgálni a törvényes bíróhoz való jogot érintő panaszszöveget.
- [58] 4. A fent kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Budapest Környéki Törvényszék 3.Pf.20.788/2022/19. számú ítélete az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó indokolási kötelezettség követelményének megsértése miatt alaptörvény-ellenes, ezért azt a rendelkező részben foglaltak szerint megsemmisítette.

Budapest, 2024. június 7.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s.k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Lomnici Zoltán s.k.,
alkotmánybíró

Dr. Patyi András s.k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s.k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s.k.
alkotmánybíró